

Att observera undervisning

Observation av undervisning kan vara ett effektivt sätt att utveckla ledarskapet och undervisningen och på så sätt skapa förutsättningar för lärande och utveckling. Undervisning är en komplex företeelse och det finns inte något perfekt sätt att ge återkoppling på undervisning. Det är därför viktigt att utveckla olika sätt.

Fokus för observationer och återkoppling bör ligga på att lärare tillsammans finner vägar att skapa undervisning av god kvalitet. Bästa sättet att utvärdera undervisningens kvalitet är att studera elevernas lärande och beteende. Även om tusen olika saker kan påverka elevernas beteende och lärande under en lektion så är lärarens ledarskap och undervisning central. Det är därför det är viktigt att:

- Systematiskt och återkommande observera undervisningen och ledarskapet i klassrummet
- Utveckla undervisningen och ledarskapet tillsammans i kollegiet
- Utveckla undervisningen och ledarskapet i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet
- Se till att återkopplingen och de idéer som den ger upphov till verkligen leder till förändringar i undervisningspraktiken. Det är först då som återkoppling och utveckling får effekt på elevernas beteende, lärande och utveckling.

Det finns givetvis många olika sätt att observera undervisning. I detta dokument presenteras tre olika sätt:

- **Kritisk vän.** Observationen handlar om något specifikt problem eller utmaning som den undervisande läraren vill ha hjälp att fundera kring.
- **Strukturerad återkoppling.** Observationen handlar om kärnfärdigheter i undervisning och ledarskap.
- **Utforskande observation.** Observationen fokuserar på barnen/eleverna och vad som händer i rummet.

Observation: Kritisk vän

Observationen handlar om något specifikt problem eller utmaning som den undervisande läraren vill ha hjälp att fundera kring. Den undervisande läraren väljer ut något som den kritiska vännen ska observera. Efter lektionen ska de båda diskutera frågorna under steg 3.

Observationen genomförs i tre steg: planering, genomförande och reflektion. Se till att avsätta ordentligt med tid till reflektionen.

Förberedelse

Bestäm tillsammans hur observationen ska gå till. Eftersom man kan känna sig utsatt när man observeras så ska den undervisande lärarens åsikter särskilt beaktas. Fundera över hur observationen ska presenteras för barnen/eleverna. Bestäm var den kritiska vännen ska sitta i rummet.

Steg 1: Planering av observationen

Detta steg genomförs gemensamt. Fråga 1 besvaras av den undervisande läraren. De två andra frågorna under denna rubrik besvaras gemensamt.

1. Vad är problemet/utmaningen? Vad vill den undervisande läraren få synpunkter på?

2. Hur är detta kopplat till ett ökat lärande hos barnen/eleverna?

3. Hur ska detta observeras?

Steg 3: Diskussion och slutsatser

Frågorna under steg 3 besvaras av den undervisande läraren eller av den kritiska vännen eller av de båda tillsammans.

1. Uppfattade den undervisande läraren lektionen som representativ?

2. Hur skulle den kritiska vännen beskriva situationen med problemet/utmaningen?

3. Hur uppfattade den undervisande läraren situationen med problemet/utmaningen?

4. Vad är den undervisande läraren och den kritiska vännen eniga och oeniga om?

5. Vilka slutsatser kan man dra?

6. Vad har den undervisande läraren och den kritiska vännen lärt sig?

7. Kan man använda observationer för att kritiskt granska, utvärdera och utveckla undervisningens kvalitet och den egna verksamheten, i så fall hur?

8. Kan man använda observationer för att undersöka förutsättningarna för barnens/elevernas utvecklings- och lärandeprocesser, i så fall hur?

9. Övriga kommentarer

Strukturerad återkoppling

Observationen handlar om kärnfärdigheter i undervisning och ledarskap.

Observationen av kärnfärdigheter genomförs i tre steg: planering, genomförande och reflektion. Avsätt ordentligt med tid till reflektionen.

Förberedelse

Bestäm tillsammans hur observationen av kärnfärdigheter ska gå till. Eftersom man kan känna sig utsatt när man observeras så ska den undervisande lärarens åsikter särskilt beaktas.

Fundera över hur observationen ska presenteras för barnen/eleverna.

Steg 1: Introduktion

Presentera observatören.

Steg 2: Observation

Genomför observationen. Den som observerar använder observationsprotokollet nedan.

Inledning

Hur skapas uppmärksamhet och intresse?

Hjälper läraren barnen/eleverna med en förhandsöversikt (vad som kommer att hända) över passet/lektionen, i så fall hur?

Finns det några uttalade mål? Förmedlas dessa till barnen/eleverna?

Material och stoff

(Används bilder eller ljud? Hör eller ser barnen/eleverna? Är allt tydligt?)

Röst och kroppsspråk?

Observationer av lärarens röst: styrka, tempo, tydlighet, variation

Observationer av lärarens kroppsspråk: Ögonkontakt, hållning, positionering i rummet, gester, ovanor

Lektionens helhet

Intressant? Engagerat? Anpassat till barnen/eleverna? Varför?

Arbetsformer

Vilka sätt används för att organisera arbetet (demonstration, föreläsning, enskilt arbete, parvis arbete, grupparbete etc.)?

Återkoppling och kommunikation

På vilka sätt, och hur ofta, ges uppmuntran, beröm, tillsägelser eller reprimander?

Uppmuntras prestation och fallenhet eller flit och ansträngning?

Avslutning

Kontrolleras lärandet i slutet av passet/lektionen, i så fall hur?

Återkopplar läraren till passets/lektionens eventuella mål, i så fall hur?

Sammanfattar läraren passets/lektionens innehåll, i så fall hur?

Steg 3: Reflektion

Frågorna under steg 3 besvaras av den undervisande läraren eller av observatören (eller av de båda tillsammans) *efter observationen*.

Uppfattade den undervisande läraren passet/lektionen som representativ?

Vad är den undervisande läraren och observatören eniga och oeniga om?

Vilka slutsatser kan man dra?

Vad har den undervisande läraren och observatören lärt sig?

Kan man använda observationer för att kritiskt granska, utvärdera och utveckla undervisningens kvalitet och den egna verksamheten, i så fall hur?

Kan man använda observationer för att undersöka förutsättningarna för barnens/elevernas utvecklings- och lärandeprocesser, i så fall hur?

Övriga kommentarer
